
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte

SEPTEMBER

2024

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-109/23**: Jemerak (eelotsus — õigusabiteenuste osutamise keeld)
- **C-247/23**: Deldits (kohtujuristi ettepanek — sugu puudutavate andmete parandamine)

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

- **C-611/22 P ja C-625/22 P**: Illumina vs. komisjon (apellatsioonkaebus — koondumise läbivaatamine)
- **C-603/22**: M.S. jt (eelotsus — alaealise õigus kaitsjale)
- **C-498/22, C-499/22, C-500/22**: Novo Banco jt (eelotsus — krediitiasutuste saneerimine)
- **C-351/22**: Neves 77 Solutions (eelotsus — keelatud tehingu eest saadud summade konfiskeerimine)
- **C-29/22 P ja C-44/22 P**: KS ja KD vs. nõukogu jt (apellatsioonkaebus — ÜVJP kohtulik kontroll)
- **C-557/23**: SPAR Magyarország (eelotsus — põllumajandustoodete reguleeritud hinnad)
- **C-768/21**: Land Hessen (eelotsus — andmekaitse järelevalveasutuse ülesanded)
- **C-792/22**: Energotehnica (eelotsus — õigus tõhusale õiguskaitsevahendile)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-109/23: Jemerak (eelotsus – õigusabiteenuste osutamise keeld)

Euroopa Kohtu otsus, 5. septembril 2024

Saksamaa kodanikud soovisid osta Berliinis asuva korteri, mille müüja oli Venemaal asutatud juriidiline isik, kuid notar keeldus müügilepingut tõestamast ja täitmast, sest kahtlustas, et ta rikuks liidu piiravat meedet – määruse nr 833/2014 artikli 5n lõikes 2 sätestatud keeldu, mille kohaselt on keelatud õigusabiteenuste otsene või kaudne osutamine Venemaa valitsusele ja Venemaal asutatud juriidilistele isikutele. Saksamaa kohus küsis vaidlust lahendades Euroopa Kohtult, kuidas keeldu tõlgendada.

Kohus selgitas, et määruse nr 833/2014 artikli 5n lõikes 2 nimetatud „**õigusabiteenus**“ **kujutab endast majandustegevust, mis põhineb teenuseosutaja ja kliendi vahelisel suhtel, mille ese on õigusliku arvamuse andmine, milles teenuseosutaja annab õigusküsimustes arvamuse seda palunud isikutele.** Sellised õigusabiteenused **eristuvad selgelt** ametiasutuste või muude üksuste tegevusest, kellele riik on usaldanud üldise huvi ülesande täitmise ja kellele on selleks antud kodanike suhtes teatavad siduvad volitused (nagu Saksa notarid).

Kohus tõdes, et seadusandja ei ole kehtestanud üldist keeldu osaleda tehingus pelgalt seetõttu, et teine tehingupool on Venemaal asutatud juriidiline isik, ega ka keeldu võõrandada liidu territooriumil asuvat ja Venemaal asutatud juriidilisele isikule kuuluvat kinnisasja. Külmutatud on vaid määruse lisas ammendavalt loetletud isikute vara. Kui õigusabiteenuste osutamise keeld laieneks sellisele tõestamistoimingule, nagu seda teevad Saksa notarid, **oleksid keelu tagajärjed liikmesriikides erinevad**, sest mõnes liikmesriigis osutuksid üldiselt lubatud tehingud praktikas võimatuks – see aga **ei saanud olla seadusandja kavatsus.**

Lisaks leidis kohus, et Venemaal asutatud juriidilisele isikule kuuluva kinnisasja müügilepingu notariaalne tõestamine niisugusel kujul, nagu see on reguleeritud Saksa õiguses, ei ole vastuolus **eesmärgiga** muuta liidu territooriumil tegutsevatele Venemaa juriidilistele isikutele oma äritegevuse jätkamine raskemaks ja mõjutada Venemaa majandust. Kuna kehtestatud ei ole üldist Venemaal asutatud juriidiliste isikutega äritehingute tegemise keeldu, ei saa kinnisasja müügilepingu notariaalne tõestamine kohtu hinnangul kuidagi kaasa aidata ka piiravatest meetmetest kõrvalehoidmisele.

Tõestatud lepingu täitmiseks vajalike toimingute osas tuleb eelotsusetaotluse esitanud Saksa kohtul vaidlust lahendades hinnata iga notari ülesande puhul, kas see eeldab, et notar annab pooltele õigusabi vastavalt „õigusabiteenuse“ tõlgendusele; esmapilgul tundus kohtule, et õigusabi ei anta.

Seega kohus järeldas, et Venemaal asutatud juriidilistele isikutele **õigusabiteenuste osutamise keelu alla ei kuulu:** liikmesriigi notari poolt **selles liikmesriigis asuva** ja Venemaal asutatud juriidilisele isikule kuuluva **kinnisasja müügilepingu tõestamine**; toimingud **tõestatud lepingu täitmiseks**, mida notar teeb koormatiste kustutamiseks, müügihinna tasumiseks, omandi ülemineku kandmiseks

kinnistusraamatusse; **tõlketeenused**, mis abistavad juriidilise isiku esindajat, kes ei valda tõestamismenetluse keelt.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-247/23: Deldits (kohtujuristi ettepanek – sugu puudutavate andmete parandamine)

Kohtujuristi ettepanek, 12. septembril 2024

Iraani kodanik, keda tunnustati Ungaris 2014. aastal pagulasena ja kes kanti varjupaigaregistrisse naissoost isikuna, esitas 2022. aastal taotluse, milles palus parandada varjupaigaregistris märgitud soo meheks ning muuta eesnime. Menetluse käigus esitas ta eriarstide tõendid, mis kinnitasid tema transseksuaalsust. Ungari pädev asutus tegi otsuse, millega jättis taotluse rahuldamata, sest kaebaja ei olnud tõendanud, et tema sugu oli kirurgiliselt muudetud.

Eelotsusetaotluse esitanud Ungari kohus küsis, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 16 (õigus andmete parandamisele) nõuab, et liikmesriigi asutus parandaks registris isikuandmed isiku soo kohta, kui need andmed on pärast registrisse kandmist muutunud. Samuti soovis Ungari kohus teada, millised tõendid peab esitama isik, kes soovib parandada oma sugu puudutavat registrikannet isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 16 alusel.

Kohtujurist märkis, et kohtuasja faktiliste asjaolude kohaselt määratles kaebaja end juba 2014. aastal, kui Ungari tunnustas kaebaja pagulaseisundit, transsoolise mehena. Seetõttu oli varjupaigaregistrisse tehtud kanne algusest peale ebaõige. Sellist kannet peab isikuandmete kaitse määruse kohaselt olema võimalik parandada. Seejuures ei või liikmesriikide kehtestatud õiguslik raamistik piirata isiku õigust andmeid parandada ega selle õiguse kasutamist. Kohtujurist jõudis järeldusele, et **liikmesriigi asutus peab parandama pagulase sugu puudutavad ebaõiged isikuandmed**.

Seejärel selgitas kohtujurist, et liikmesriigi asutus võib andmete parandamist taotlevalt isikult nõuda mõistlikke tõendeid, mis tõendavad andmete ebaõigsust, arvestades nende kogumise või töötlemise eesmärgi. Viidates Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale, lisas kohtujurist, et **kaebaja ei pea tõendama, et talle on tehtud operatsioon sooliseks üleminekuks**.

Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

C-611/22 P ja C-625/22 P: Illumina vs. komisjon (apellatsioonkaebus – koondumise läbivaatamine)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 3. septembril 2024

Illumina on Ameerika Ühendriikides asutatud äriühing, kes pakub geneetilise ja genoomilise analüüsi järjendamis- ja massiivipõhiseid lahendusi. Illumina plaanis omandada ainukontrolli teise Ameerika Ühendriikides asutatud äriühingu Graili üle, kes töötab välja vähivormide varase sõeluuringu vereproovi teste. Kuna Illumina ja Graili käibed ei ületanud asjakohaseid künniseid, sest Grailil ei olnud mingit käivet Euroopa Liidus ega mujal maailmas, ei teatatud sellest koondumisest Euroopa Komisjonile.

Komisjonile esitati selle koondumise kohta kaebus ja ta palus liikmesriikidel esitada määruse nr 139/2004 (kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle) kohane üleandmistaothus koondumise läbivaatamiseks. Prantsuse riiklik konkurentsiasutus esitaski üleandmistaothuse, millega liitusid Islandi, Norra, Belgia, Madalmaade ja Kreeka riiklikud konkurentsiametid. Komisjon rahuldaski oma otsustega nii üleandmistaothuse kui ka liitumistaothused. Illumina esitas komisjoni otsuste peale hagi Üldkohtusse. Üldkohus jättis Illumina hagi tervikuna rahuldamata. Illumina ja Grail esitasid Üldkohtu otsuse peale apellatsioonkaebused Euroopa Kohtusse.

Euroopa Kohus tühistas Üldkohtu ja komisjoni otsused. Euroopa Kohus analüüsis oma otsuses küsimust, kas komisjon võib määruse nr 139/2004 kohaselt nõustuda koondumise üleandmisega **olukorras, kus üleandmist taotleval liikmesriigil ei ole koondumiste kontrolli reguleerivate õigusnormide kohaselt õigust seda koondumist läbi vaadata**. Ta kontrollis määruse grammatilist, ajaloolist, kontekstipõhist ja teleoloogilist tõlgendust ning asus seisukohale, et Üldkohtu tõlgendus oli olnud osaliselt väär. Euroopa Kohtu sõnul **ei saa liikmesriigid esitada komisjonile üleandmistaothust siis, kui asjaomane koondumine ei kuulu nende riigisiseste koondumiste kontrolli reguleerivate õigusnormide kohaldamisalasse**. Künnised, mis on kehtestatud selleks, et teha kindlaks, kas koondumisest tuleb teatada või mitte, on koondumise osalistele olulised **ettenähtavuse ja õiguskindluse** tagatised.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-603/22: M.S. jt (eelotsus – alaealise õigus kaitsjale)

Euroopa Kohtu otsus, 5. septembril 2024

Poolas alustati alaealiste M. S-i, J. W. ja M. P. suhtes kriminaalmenetlust. Nad kutsuti politseisse ülekuulamisele. Neid ei teavitatud õigusest valida endale kaitsja või kasutada määratud kaitsja abi.

Neile anti lugeda dokument, mis käsitles üldist teavet kahtlustatava õiguste ja kohustuste kohta kriminaalmenetluses, kuid ei sisaldanud konkreetset viidet alaealiste õigustele ja kohustustele. Kahtlustatavad kirjutasid dokumendile alla, tutvumata selle sisuga. Kohtuistungil tuvastas kohus, et M. P. oli saanud 18-aastaseks, mistõttu Poola õiguse kohaselt oli M. P. puhul kohustus kaitsja abile lõppenud. Kohus jättis M. P. kaitsja määramine otsuse siiski jõusse.

Poola kohus soovis eelotsusetaotlusega sisuliselt teada, kas direktiiviga 2016/800 (kahtlustatavate või süüdistatavate laste menetluslikud tagatised kriminaalmenetluses) on vastuolus riigisisese õigusnormid, mis võimaldavad lapsi kahtlustatavana üle kuulata ilma kaitsja juuresolekuta. Teiseks soovis Poola kohus teada, kas alaealise õigus kasutada määratud kaitsja abi lõpeb siis, kui ta on saanud kriminaalmenetluse ajal 18-aastaseks. Kolmandaks soovis eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiiviga 2016/800 on vastuolus see, kui kahtlustatavad lapsed ei saa enne esimest ülekuulamist lihtsas ja arusaadavas keeles teavet oma õiguste kohta. Lõpuks soovis Poola kohus teada, kas liidu õigusega on vastuolus riigisisese õigusnormid, mis ei võimalda liikmesriigi kohtul tunnistada vastuvõetamatuks tõendeid, mis põhinevad ülekuulamisel, millega rikuti alaealise õigust kaitsjale.

Euroopa Kohus selgitas, et direktiivis 2016/800 ei ole lastele ette nähtud võimalust loobuda õigusest kaitsja abile. Lastele, kes on kahtlustatavad, tuleb riigisiseses õiguses anda **konkreetne ja tegelik võimalus kasutada kaitsja abi** enne, kui politsei või muu õiguskaitseasutus neid esimest korda üle kuulab. Need asutused ei või ülekuulamist läbi viia, kui asjaomane laps tegelikult sellist abi ei saa. **Seetõttu on liidu õigusega vastuolus riigisisese õigusnormid, mis võimaldavad lapsi kahtlustatavana üle kuulata ilma kaitsja juuresolekuta.** Euroopa Kohus lisas, et direktiivi 2016/800 järgi on **isikutel, kes said kriminaalmenetluse ajal 18-aastaseks, jätkuvalt õigus kaitsja abile**, kui see on vajalik, võttes arvesse nende isikute küpsust ja haavatavust.

Seejärel selgitas Euroopa Kohus, et lapsed peavad saama teavet oma õiguste kohta niipea, kui neile teatatakse, et nad on kahtlustatavad. **Teave tuleb esitada kirjalikult või suuliselt lihtsas ja arusaadavas keeles.** Teabe andmisel tuleb arvesse võtta laste erivajadusi ja haavatavust. Isegi kui riigisiseses õiguses on ette nähtud standarddokument kahtlustatavate kirjalikuks teavitamiseks nende õigustest, ei saa seda dokumenti kasutada samas olukorras olevate laste teavitamiseks. Euroopa Kohus rõhutas, et liikmesriigi kohus ei pea tunnistama vastuvõetamatuks süüstavad tõendid, mis on kogutud direktiivis 2016/800 ette nähtud õigusi rikkudes, kuid seda tingimusel, et liikmesriigi kohtul on võimalik kontrollida, kas neid õigusi on järgitud, ja teha rikkumise korral järeldused nende tõendite tõendusliku väärtuse kohta.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-498/22, C-499/22, C-500/22: Novo Banco jt (eelotsus – krediidasutuste saneerimine)

Euroopa Kohtu otsus, 5. septembril 2024

Portugali keskpank võttis 2014. aasta augustis krediidasutuse Banco Espírito Santo SA (BES) suhtes saneerimismeetmeid ja asutas sildpanga Novo Banco, kellele anti üle teatavad BESi varad,

kohustused ja muud bilansivälised vahendid. Osa BESi kohustustest Novo Bancole üle ei antud ja need jäid BESi vara hulka, sealhulgas jäi BESi vara hulka vastutus õigusnormide rikkumise eest ja sellega seotud ettenägematud kulud. BESil on Hispaanias filiaal (edaspidi „BES Hispaania“). Direktiivis 2001/24 (krediitiasutuste saneerimise ja likvideerimise kohta) on sätestatud, et kui krediitiasutuse päritoluliikmesriigis võetakse krediitiasutuse suhtes saneerimismeetmeid ja see võiks mõjutada kolmandate isikute huve filiaali asukohaliikmesriigis (vastuvõtvas liikmesriigis) ja päritoluliikmesriigis võib meetme võtmise otsuse edasi kaevata, tuleb väljavõtte otsusest avaldada Euroopa Liidu Teatajas ja vastuvõtva liikmesriigi kahes üleriigilises ajalehes. Hispaania keskpank avaldas Hispaania ametlikus väljaandes üldise teate kriisilahenduse meetmete võtmise kohta, kuid ei teatanud, et osa BESi kohustust ei antud Novo Bancole üle.

BES Hispaania kliendid, kellel olid nõuded, mille eest vastutust Novo Bancole üle ei antud või mille eest vastutus anti BESile tagasi, esitasid Hispaania kohtutesse Novo Banco vastu hagid. Hispaania kõrgeimal kohtul, kes vaatas nende hagide kohta tehtud otsused läbi kassatsiooni korras, tekkis eelkõige küsimus, kas juhul, kui direktiivi 2001/24 kohast teavitamiskohustust ei ole saneerimismeetmete võtmisel täidetud, on saneerimismeetme tunnustamine vastuvõtvas liikmesriigis kooskõlas põhiõigusega tõhusale õiguskaitsevahendile, õiguskindluse põhimõtte ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keeluga.

Euroopa Kohus otsustas, et direktiivis 2001/24 ette nähtud **teabe avaldamise kohustuse täitmata jätmine ei saa kaasa tuua saneerimismeetmete kehtetuks tunnistamist ega nende mõjude kohaldamatust vastuvõtvas liikmesriigis**. Samas tuleb iga liikmesriigi enda õiguskorras kehtestada **menetlusnormid**, mille eesmärk on tagada isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse. Kui saneerimismeetmeid ei ole avaldatud vastavalt direktiivile 2001/24, peab päritoluliikmesriigi õigus võimaldama isikutel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi need meetmed mõjutavad ja kelle asu- või elukoht on vastuvõtvas liikmesriigis, esitada nende meetmete peale kaebus mõistliku aja jooksul alates hetkest, mil need meetmed neile teatavaks tehti, nad neist teada said või oleks mõistlikult pidanud nendest teada saama.

Lisaks otsustas Euroopa Kohus, et õigusega omandile, õiguskindluse põhimõttega ja tarbijakaitse põhimõttega ei ole põhimõtteliselt vastuolus see, kui vastuvõtvas liikmesriigis tunnustatakse päritoluliikmesriigi selliste saneerimismeetmete mõju, millega nähakse ette sildpanga loomine ja jäetakse saneeritava panga kohustuseks maksta välja lepingueelse või lepingulise kahju hüvitis. Sellised meetmed tagavad üldise huvi eesmärgi tagada pangandussüsteemi stabiilsus ja ennetada süsteemset riski.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-351/22: Neves 77 Solutions (eelotsus – keelatud tehingu eest saadud summade konfiskeerimine)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 10. septembril 2024

Neves 77 Solutions (Neves) vahendas Ukraina ja India äriühingu vahel tehingut 32 raadiojaama müügiks, millest 20 oli toodetud Venemaal. Rumeenia välisministeeriumi ekspordi järelevalve osakond teatas Nevesile, et need raadiojaamad kuuluvad välisministri määruse kohasesse sõjaliste kaupade nimekirja, et nendega seotud kaubandustehinguid võib läbi viia üksnes teatud tingimustel ja et neid raadiojaamu puudutav vahendustehing kuulub nõukogu otsuse 2014/512/ÜVJP (piiravad meetmed seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas) kohaldamisalasse. Neves vaidles sellele vastu ja jätkas tehingu vahendamist. Rumeenia maksuamet määras Nevesile trahvi ja konfiskeeris lepingu alusel saadud tasu. Neves esitas haldustrahvi ja konfiskeerimismeetme peale kaebuse Rumeenia kohtusse. Apellatsioonkaebust läbi vaadanud kohtul tekkis küsimus, kas otsuses 2014/512 ette nähtud keeld on kohaldatav ka siis, kui asjaomast sõjavarustust ei ole kunagi liikmesriigi territooriumile imporditud, ja kas riigisisene meede, millega konfiskeeritakse automaatselt kogu vahendustehingust saadud tulu, on kooskõlas omandiõiguse põhimõttega.

Euroopa Kohus otsustas kõigepealt, et ta on **pädev tõlgendama** kõnealust **ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) alla kuuluvat üldkohaldatavat sätet**, kuna nõukogu oleks pidanud rakendama seda meedet – mis on aluseks riigisisestele sanktsioonimeetmetele – ELTL artikli 215 alusel vastu võetud määrusega ja mitte otsusega, nagu praegusel juhul.

Küsimuses, kas otsuses 2014/512 ette nähtud keeldu kohaldatakse ka siis, kui asjaomast sõjavarustust ei ole kunagi liikmesriigi territooriumile imporditud, tõi Euroopa Kohus välja, et arvestades määruses nr 833/2014 (piiravad meetmed seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas) esitatud „vahendusteenuste“ määratlust ei ole kehtestatud ühtegi tingimust, mis nõuaks vahendustegevuse esemeks oleva kauba importi liikmesriigi territooriumile. Seega on **vahendusteenuste osutamise keeld kohaldatav ka siis, kui vahendustehingu esemeks olevat sõjavarustust ei ole kunagi liikmesriigi territooriumile imporditud.**

Euroopa Kohus leidis samuti, et **omandiõiguse põhimõttega on kooskõlas kogu vahendustehingu tulu automaatne konfiskeerimine.** Omandiõiguse põhimõte ei ole absoluutne, vaid selle teostamisele võidakse kehtestada piiranguid, mis on põhjendatavad liidu taotletavate üldise huvi eesmärkidega. Euroopa Kohtu hinnangul oli kõnealune meede **proportsionaalne** rikkumise raskusega. Euroopa Kohus rõhutas, et juhul kui konfiskeerimine määratakse olenemata kriminaalkorras süüdimõistmisest, on oluline, et menetlus tervikuna annaks huvitatud isikule **võimaluse end kaitsta** end nii liikmesriigi ametiasutustes kui ka kohtutes.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-29/22 P ja C-44/22 P: KS ja KD vs. nõukogu jt (apellatsioonkaebus – ÜVJP kohtulik kontroll)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 10. septembril 2024

2008. aastal loodi Euroopa Liidu õigusriigi tsiviilmissioon Kosovos (Eulex Kosovo), mille eesmärk oli abistada Kosovo institutsioone, õigusorganeid ja õiguskaitseasutusi. KS ja KD esitasid 2020. aastal Euroopa Liidu Üldkohtusse hagi, milles väitsid, et nende põhiõigusi on rikutud, kuna Eulex Kosovo ei uurinud piisavalt nende pereliikmete vastu 1999. aastal Kosovos aset leidnud konflikti käigus toime pandud kuritegusid. KS ja KD palusid hagi Üldkohtul mõista EL Nõukogult, Euroopa

Komisjonilt ja Euroopa välisteenistuselt solidaarselt välja hüvitise neile põhiõiguste rikkumisega tekitatud kahju eest.

Üldkohus jättis määrusega KS-i ja KD hagi läbi vaatamata. Üldkohus leidis, et tal puudub pädevus, sest Eulex Kosovo missiooni loomine ja tegevus on EL ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) rakendamine. KS ja KD ning Euroopa Komisjon esitasid Euroopa Kohtule apellatsioonkaebused, milles palusid Üldkohtu määruse tühistada.

Euroopa Kohus tuletas meelde, et üldjuhul ei kuulu Euroopa Kohtu pädevusse ÜVJP sätete alusel vastu võetud aktid. Euroopa Kohus lisas siiski, et liidu õiguskorra aluspõhimõtted on kohaldatavad ka ÜVJP raames. Nende hulka kuuluvad eelkõige õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste austamine. **Kui ÜVJP raames vastu võetud aktid ei ole otseselt seotud liidu poliitiliste või strateegiliste valikutega, on Euroopa Liidu Kohus pädev hindama nende aktide õiguspärasust või neid tõlgendama. Seevastu juhul, kui nimetatud aktid on otseselt seotud liidu poliitiliste või strateegiliste valikutega, puudub Euroopa Liidu Kohtul pädevus.**

Euroopa Kohus tõi seejärel välja KS-i ja KD väited, mille kohaselt Eulex Kosovol puudusid piisava uurimise läbiviimiseks sobivad töötajad ja kaebuste läbivaatamiseks vajalikud menetlusnormid ning juba tuvastatud põhiõiguste rikkumiste kõrvaldamiseks ei võetud parandusmeetmeid. Need puudused ei olnud Euroopa Kohtu hinnangul seotud selle missiooni ÜVJP raames tehtud poliitiliste või strateegiliste valikutega. Seega jõudis Euroopa Kohus järeldusele, **et Üldkohus eksis, kui ta leidis, et tal puudub pädevus hagi läbi vaadata.** Euroopa Kohus tühistas Üldkohtu määruse ja saatis kohtuasja tagasi Üldkohtusse.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-557/23: SPAR Magyarország (eelotsus – põllumajandustoodete reguleeritud hinnad)

Euroopa Kohtu otsus, 12. septembril 2024

Ungari võttis 2022. aasta alguses vastu määruse, mille kohaselt tuli teatud esmatarbekaupu, nagu teatavat liiki suhkrut, nisujahu, päevalilleõli, sea- ja kodulinnuliha ning piima, turustada reguleeritud hindadega. Täpsemalt ei tohtinud nende toodete jaemüügi brutohind olla kõrgem kui jaemüügi brutohind kindlaksmääratud kuupäeval. Lisaks, kui kaupleja turustas sel kuupäeval neid tooteid, pidi ta neid päevas turustama vähemalt samas keskmises päevases koguses. Ukraina sõja tõttu hakkas Ungari valitsus 2022. aastal reguleeritud hindasid ja koguseid kohaldama ka munadele ja kartulitele. Kauplejale SPAR Magyarország määrati trahv, kuna tema pakutav keskmine päevakogus oli väiksem võrdluskupäeva keskmisest päevakogusest. Kauplus vaidlustas trahvi kohtus. Vaidlust lahendanud kohtul tekkis küsimus, kas liikmesriigi meede, millega kehtestatakse kohustus, et kauplejad peavad hädaolukorras pakkuma reguleeritud hinnaga müügiks teatavaid määruse nr 1308/2013 (ühise

turukorralduse määрус) kohaldamisalasse jäävaid põllumajandustooteid ettenähtud koguses, on selle määрусega vastuolus.

Euroopa Kohus otsustas, et sellised liikmesriigi meetmed on **ühise turukorralduse määрусega vastuolus**. Euroopa Kohus leidis, et nii maksimumhinna kindlaksmääramise meetmed kui ka teatava koguse toodete müügiks pakkumise kohustus peavad vastama **proportsionaalsuse** osas Euroopa Kohtu praktikast tulenevatele tingimustele. Need peavad olema taotletava eesmärgi täitmiseks **sobivad** ega tohi minna kaugemale sellest, mis on selle eesmärgi saavutamiseks **vajalik**. Proportsionaalsuse analüüsis tuleb kaaluda omavahel ühelt poolt ühise põllumajanduspoliitika eesmäärke ja ühise turukorralduse ladusat toimimist ning teiselt poolt valitsuse määрусega taotletavaid eesmäärke, milleks on võidelda inflatsiooniga ja kaitsta ebasoodsas olukorras olevaid tarbijaid. Euroopa Kohtu hinnangul lähevad kõnealused meetmed **kaugemale** sellest, mis on **vajalik nende eesmärkide saavutamiseks**. Järelikult on need meetmed ühise turukorralduse määрусega vastuolus.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-768/21: Land Hessen (eelotsus – andmekaitse järelevalveasutuse ülesanded)

Euroopa Kohtu otsus, 26. septembril 2024

Saksamaa hoiukassa töötaja tutvus korduvalt ühe hoiukassa kliendi, TRi isikuandmetega. Hoiukassa sai sellest teada ja teavitas sellest andmekaitsevolinikku, kuid mitte TRi ennast. TR sai juhuslikult teada, et tema andmetega on tutvutud, ja esitas andmekaitsevolinikule kaebuse, milles märkis, et kuna hoiukassa ei ole talle tema isikuandmetega seotud rikkumisest teada andnud, on hoiukassa rikkunud määрус nr 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmääрус) artiklit 34. Andmekaitsevolinik kuulas hoiukassa ära nii kirjalikult kui ka suuliselt. Ära kuulamise käigus avaldas hoiukassa, et ta ei teavitanud TRi seetõttu, et tema hinnangul ei kujutanud see isikuandmete rikkumine endast tõenäoliselt suurt ohtu TRi õigustele ja vabadustele kõnealuse artikli tähenduses. Nimelt kinnitas asjaomane töötaja kirjalikult, et ta ei kopeerinud, säilitanud ega edastanud neid isikuandmeid kolmandale isikule ega tee seda ka edaspidi. Andmekaitsevolinik teatas oma otsuses TRile, et hoiukassa ei ole rikkunud isikuandmete kaitse üldmääрус artiklit 34, kuna ta on hinnanud õigesti, et rikkumine ei kujuta endast tõenäoliselt suurt ohtu TRi õigustele ja vabadustele.

TR esitas selle otsuse peale Wiesbadeni halduskohtule kaebuse, milles nõudis muu hulgas, et andmekaitsevolinikku kohustataks määrama hoiukassale rikkumise eest **trahvi**. Wiesbadeni halduskohtul tekkis küsimus, kas isikuandmete kaitse üldmäärust tuleb tõlgendada nii, et kui järelevalveasutus tuvastab, et isikuandmete töötlemisega on rikutud andmesubjekti õiguseid, peab järelevalveasutus alati võtma niisuguseid parandusmeetmeid nagu trahv või on tal kaalutlusõigus, mis lubab tal olenevalt asjaoludest niisugused meetmed võtmata jätta.

Euroopa Kohus juhtis kõigepealt tähelepanu, et vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste hartale ja isikuandmete kaitse üldmääрусele on liikmesriikide järelevalveasutuste ülesanne kontrollida nende liidu õigusnormide järgimist, mis käsitlevad füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel.

Täpsemalt peab iga järelevalveasutus nõutava hoolega käsitlema andmesubjektide esitatud kaebusi ja uurima asjakohasel määral kaebuste sisu ning teavitama kaebuse esitajat mõistliku aja jooksul uurimise käigust ja tulemustest. Kui järelevalveasutus teeb uurimise tulemusel kindlaks üldmääruse sätete rikkumise, peab ta tuvastatud puuduse kõrvaldamiseks sobival viisil reageerima. Selleks on sätestatud erinevad parandusmeetmed, mida asutus võib võtta.

Euroopa Kohus otsustas, et isikuandmete üldmäärusest **ei saa järeldada**, et kui järelevalveasutus tuvastab isikuandmete rikkumise, **on tal igal juhul kohustus võtta parandusmeede**, eelkõige **määrata trahv**. Seevastu on järelevalveasutus kohustatud sekkuma, kui ühe või mitme isikuandmete kaitse üldmääruses ette nähtud parandusmeetme võtmine on konkreetse juhtumi kõiki asjaolusid arvesse võttes asjakohane, vajalik ja proportsionaalne, et tuvastatud puudused kõrvaldada ja tagada isikuandmete kaitse täielik järgimine. Samas ei ole välistatud, et **erandjuhul ja konkreetse juhtumi eriomaseid asjaolusid arvestades võib järelevalveasutus jätta parandusmeetme võtmata**, isegi kui isikuandmete rikkumine on tuvastatud, eelkõige kui rikkumine on lõpetatud ja selle kordumist välditud.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-792/22: Energotehnica (eelotsus – õigus tõhusale õiguskaitsevahendile)

Euroopa Kohtu otsus, 26. septembril 2024

Ettevõttes Energotehnica töötanud elektrik suri elektrilöögi tagajärjel. Tööohutuse eest vastutas teine Energotehnica töötaja MG. Õnnetusega seoses algatati haldusuurimine Energotehnica suhtes ja kriminaalmenetlus MG suhtes. MG suhtes algatatud kriminaalmenetluses osalesid tsiviilhagejatena kannatanu õigusjärglased. Asja läbi vaadanud halduskohus otsustas, et õnnetus ei kujutanud endast tööõnnetust. Halduskohtu otsuse peale esitatud apellatsioonkaebust ei rahuldatud.

Kriminaalmenetluses tõusetus samuti küsimus, kas tegemist oli tööõnnetusega, kuivõrd esines põhjendatud kahtlus, kas MG andis kannatanule vastava töökorralduse, ja kuna õnnetus leidis aset pärast töötaja lõppu. Asja lahendanud esimese astme kohus asus seisukohale, et tegemist ei olnud tööõnnetusega, ja mõistis MG õigeks. Apellatsioonikohus leidis, et riigisisesed õigusnormid ja Rumeenia konstitutsioonikohtu praktika näevad ette, et viidatud halduskohtu otsus, mille kohaselt tegemist ei olnud tööõnnetusega, on talle siduv ja seetõttu ei ole tal võimalik teha otsust menetlusosaliste kriminaal- või tsiviilvastutuse kohta. Seda vaatamata sellele, et need õigusnormid ei võimalda töötaja õigusjärglastel olla ära kuulatud üheski menetluses. Tal tekkis küsimus, kas sellised õigusnormid ja kohtupraktika on kooskõlas direktiivis 89/391/EMÜ (töötajate töeteravishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kohta) sätestatud **töötajate kaitse ja tööandjate vastutuse põhimõttega**.

Euroopa Kohus kordas oma varasemat seisukohta, et direktiiviga 89/391 kehtestatakse tööandja üldine kohustus tagada ohutus, ilma et selles oleks täpsustatud menetluseeskirju kohtusse pöördumiseks. Seega kuuluvad menetlused tööandja vastutusele võtmiseks **liikmesriikide riigisese õiguskorra reguleerimisalasse** tingimusel, et need ei muuda liidu õigusega antud õiguste teostamist

tegelikult võimatuks või ülemäära keeruliseks. Samuti tuleb **kohtuotsuse seadusjõu põhimõtte rakendamise tingimused** sätestada iga liikmesriigi riigisiseses õiguskorras, järgides võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtteid. Eelkõige peavad liikmesriigid tagama, et järgitaks **õigust tõhusale õiguskaitsevahendile** ja õiglasele kohtulikule arutamisele. Käesoleval juhul, kui pooltel ei olnud tegelikku võimalust kummaski menetluses oma argumente esitada, hoolimata sellest, kas nad seda võimalust kasutasid, ei olnud tagatud õigus olla ära kuulatud. Seda peab kontrollima liikmesriigi kohus.

Euroopa Kohus otsustas ka, et **liidu õiguse esimuse põhimõttega** on **vastuolus** sellised liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt **ei saa** liikmesriigi kohus **jätta konstitutsioonikohtu otsuseid omal algatusel kohaldamata**, kuigi ta leiab Euroopa Kohtu tõlgendust arvestades, et need otsused on **liidu õigusega vastuolus**. Sellisel juhul ei tohi kohtunike suhtes alгатada distsiplinaarmenetlust.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).